

redelijke
AANPASSINGEN

ouders voor
inclusie

steunpunt
voor
inclusie

VERLOOP VAN ONZE WORKSHOP

01 KADER

02 AANPASSINGEN MET
HETZELFDE MATERIAAL

03 EIGEN MATERIAAL
MAKEN BINNEN
HETZELFDE THEMA

04 AANPASSINGEN IN HET
BEWEGEN DOORHEEN DE
SCHOOL

05 VRAGEN & UITWISSELING

01 KADER

02 AANPASSINGEN MET
HETZELFDE MATERIAAL

03 EIGEN MATERIAAL
MAKEN BINNEN
HETZELFDE THEMA

04 AANPASSINGEN IN HET
BEWEGEN DOORHEEN DE
SCHOOL

05 VRAGEN & UITWISSELING

01

KADER EN TERMINOLOGIE

zorgcontinuum, brede basiszorg, redicodi,
dispenseren, GC, IAC....

01

KADER

Checklist redelijke aanpassingen

- ✓ Aanpassingen in de omgeving
- ✓ Zorgt ervoor dat elke persoon evenwaardig kan deelnemen
- ✓ Ondersteunt personen om dingen zelf te leren of kunnen (zelfstandigheid)
- ✓ Garandeert de veiligheid en respecteert de waardigheid van de persoon
- ✓ Geen bevoordeling, wel gelijkwaardige deelname

01

KADER

“Redelijke aanpassingen kunnen uiteenlopende vormen aannemen: aanpassingen aan de school- en klasomgeving, aanpassingen aan wat de leerkracht doet in de klas, of aanpassingen ter ondersteuning van de leerling. ”

(Unia, 2016)

01

KADER

2021

Belgische grondwet artikel 22ter

"Iedere persoon met een handicap recht heeft op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen."

01

KADER

Onredelijke aanpassingen?

Kostprijs

Hoe vaak en
hoe lang
gebruikt?

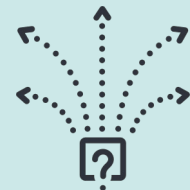
Impact op
organisatie

Impact op
betrokkenen

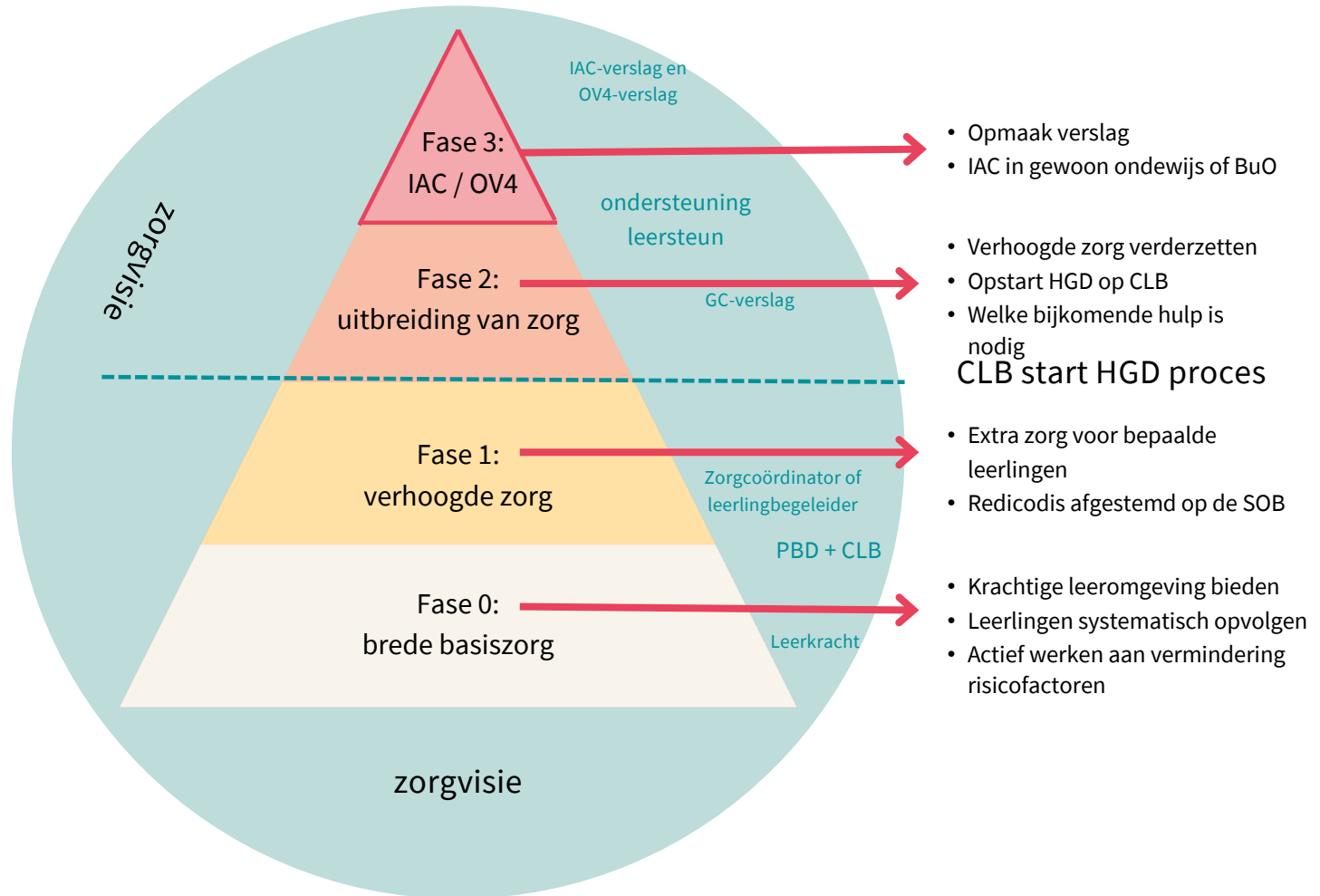

Impact op inclusie
van persoon

Andere mogelijke
oplossingen?

Terminologie

Inspiratietool redelijke aanpassingen

01 KADER

02 AANPASSINGEN MET
HETZELFDE MATERIAAL

03 EIGEN MATERIAAL
MAKEN BINNEN
HETZELFDE THEMA

04 AANPASSINGEN IN HET
BEWEGEN DOORHEEN DE
SCHOOL

05 VRAGEN & UITWISSELING

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

REKENEN MET GELD

MUNTEN

1 cent 2 cent 5 cent 1 euro €1

10 cent 20 cent 50 cent 2 euro €2

BILJETTEN

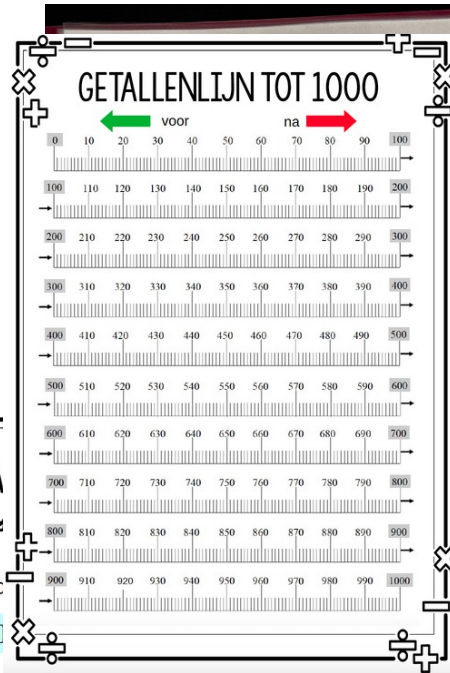
5 euro €5 10 euro €10
20 euro €20 50 euro €50
100 euro €100 200 euro €200

eerlijk verdelen

DELEN

quotiënt deeltafel

gedeeld door

REKEN EN TE

OPPERVLAKTE

$(d \times d) : 2 =$

d = diagonaal

1: opp. rechthoek:
 $b \times h =$

2: opp. driehoek:
 $2 \times (b \times h) : 2 =$

1: opp. driehoek 1:
 $(b \times h) : 2 =$

2: opp. driehoek 2:
 $(b \times h) : 2 =$

Driehoek 1 + 2 =
opp. trapezium

$Z + Z + Z + Z =$

BEGRIPPEN RUIMTEFIGUREN

KUBUS	
BALK	
PIRAMIDE	
KEGEL	
CILINDER	
BOL	

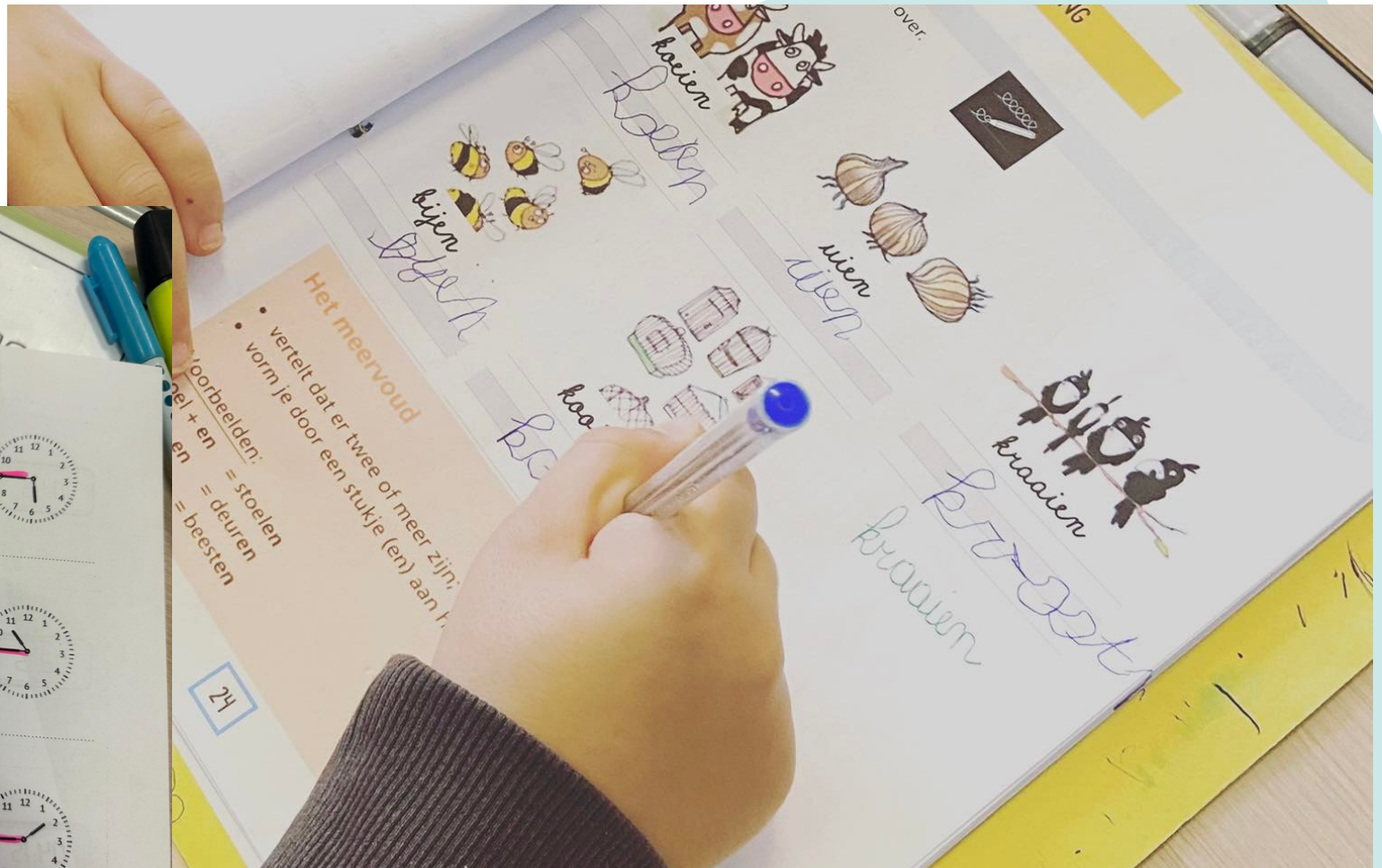
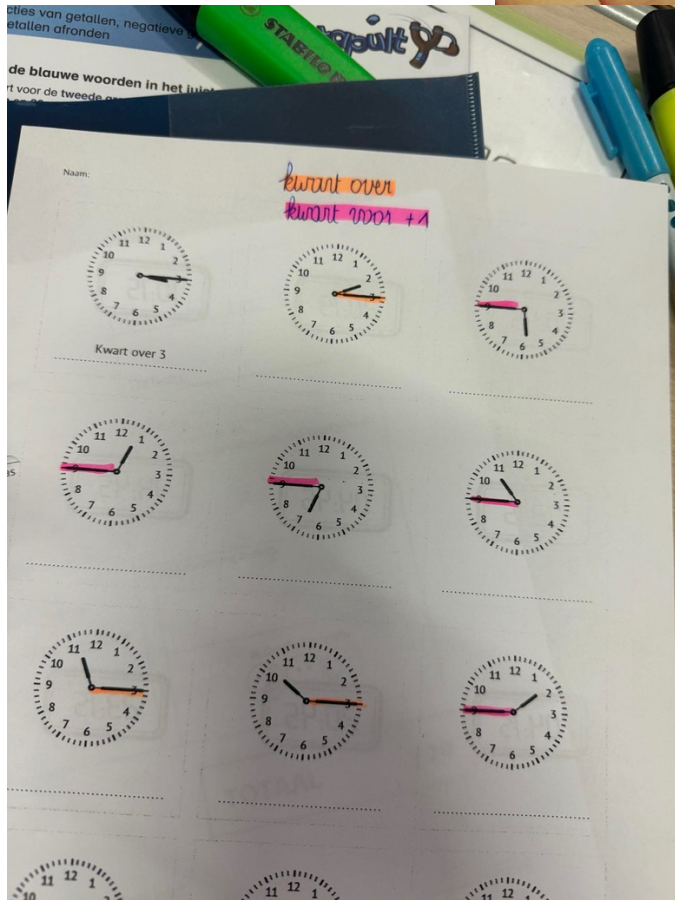
rand gebogen vlak hoekpunt

r = ribbe
vlak

onthoudkaarten om de leerstof van de klas te verwerken

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

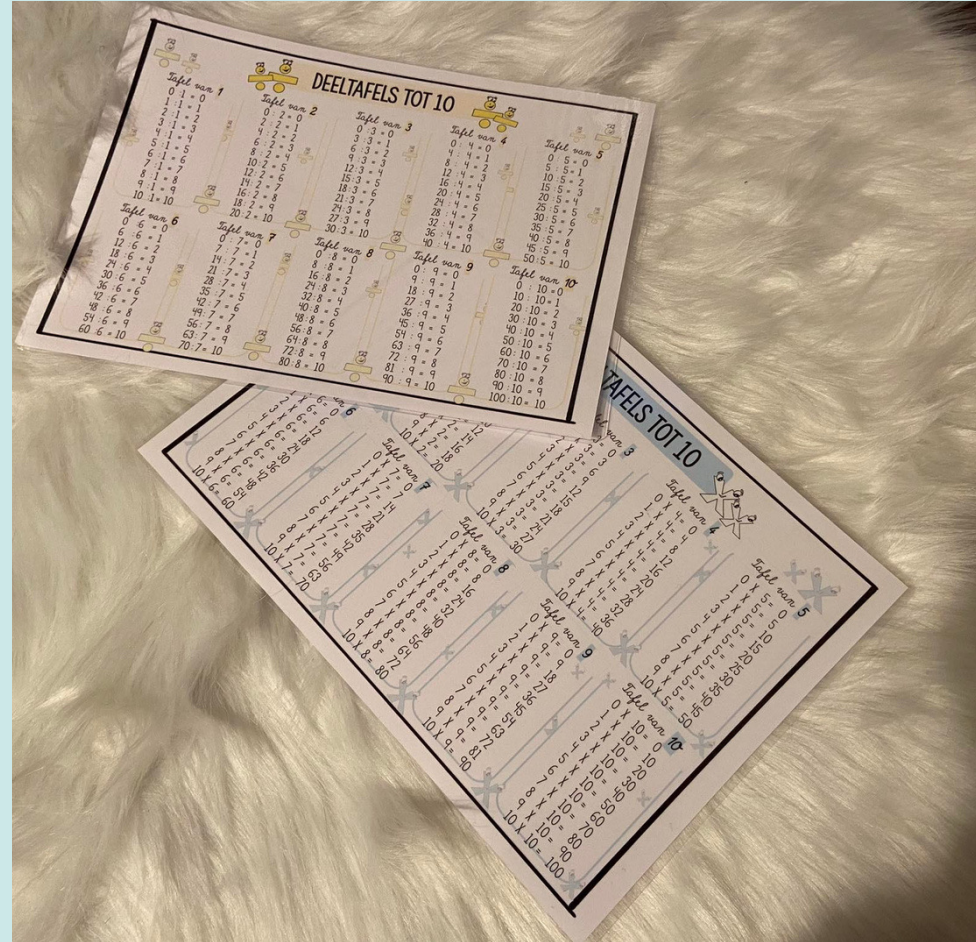
werkboeken aanpassen op
niveau van je kind

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

rekenmachine (voor oefeningen met brug bv.)
Rekenmachine: K2-publisher.nl - ZRM dyscalculie

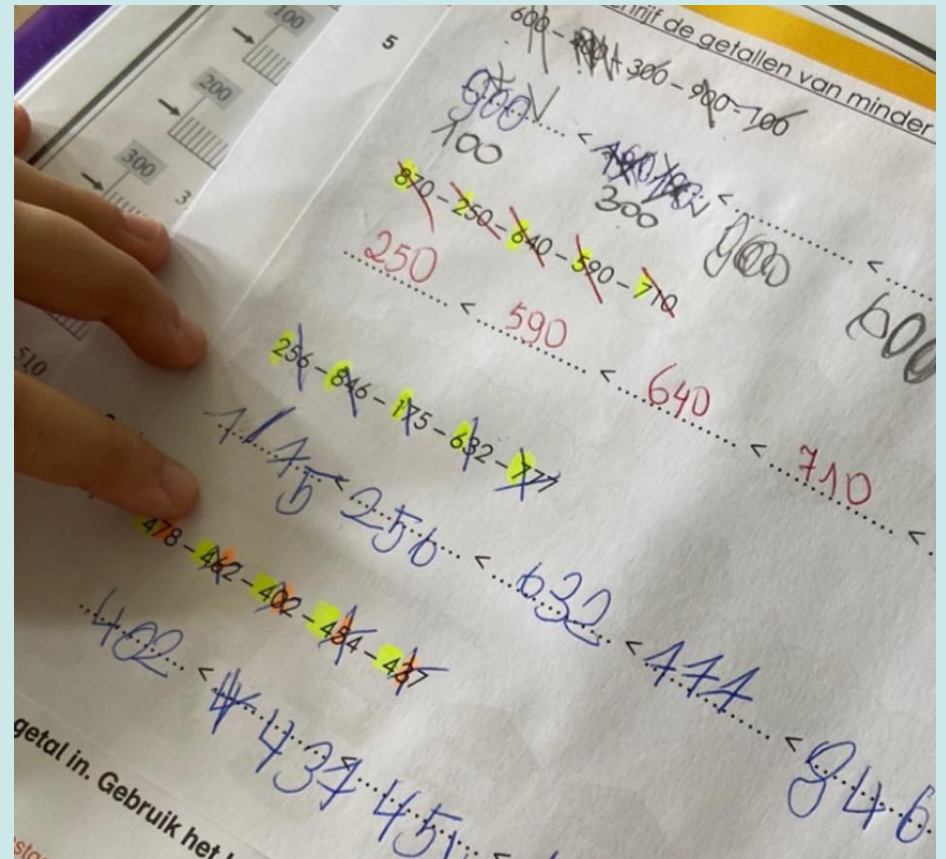
maal -en deeltafelkaart
(onder elkaar)

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

structuur aanbieden door materialen te visualiseren

kleurgebruik

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

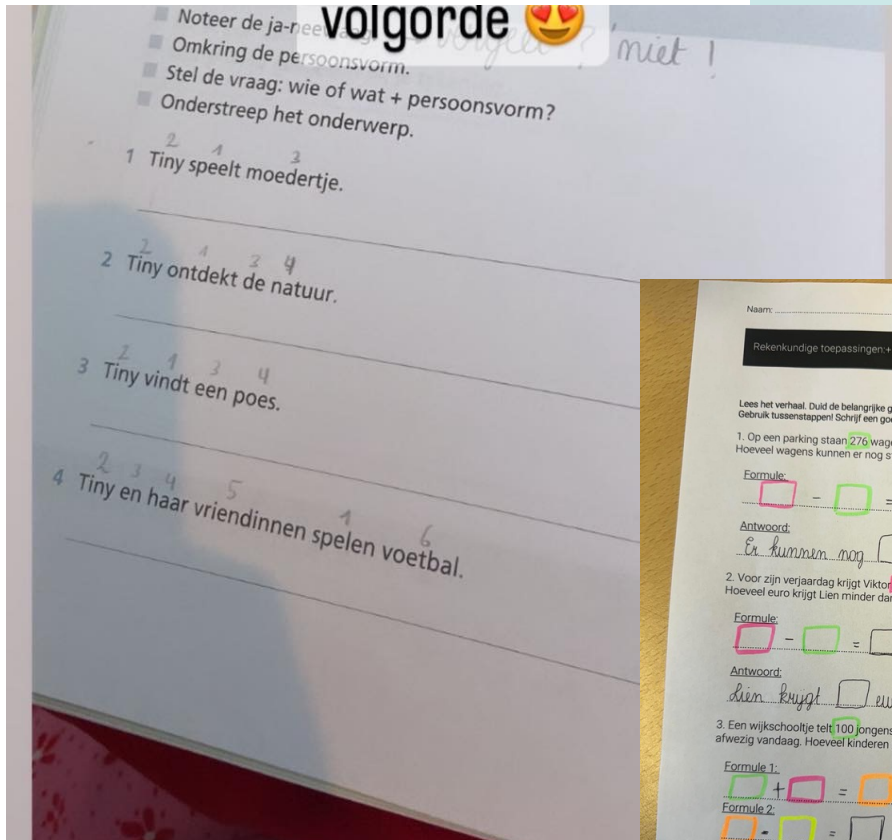
werkboeken aanpassen

- extra afstand tussen opdrachten
- grotere werkbladen
- minder oefeningen per soort
- dictee: geen zinnen maar enkel leerwoorden schrijven, (zorgdictee) OF kaartjes laten kiezen met de woorden OF afbeeldingen laten kiezen met de woorden OF ...
- Toetsen: woorden en zinnen laten voorlezen
- visuele ondersteuning: kleurgebruik (en deze kleuren laten terugkomen)

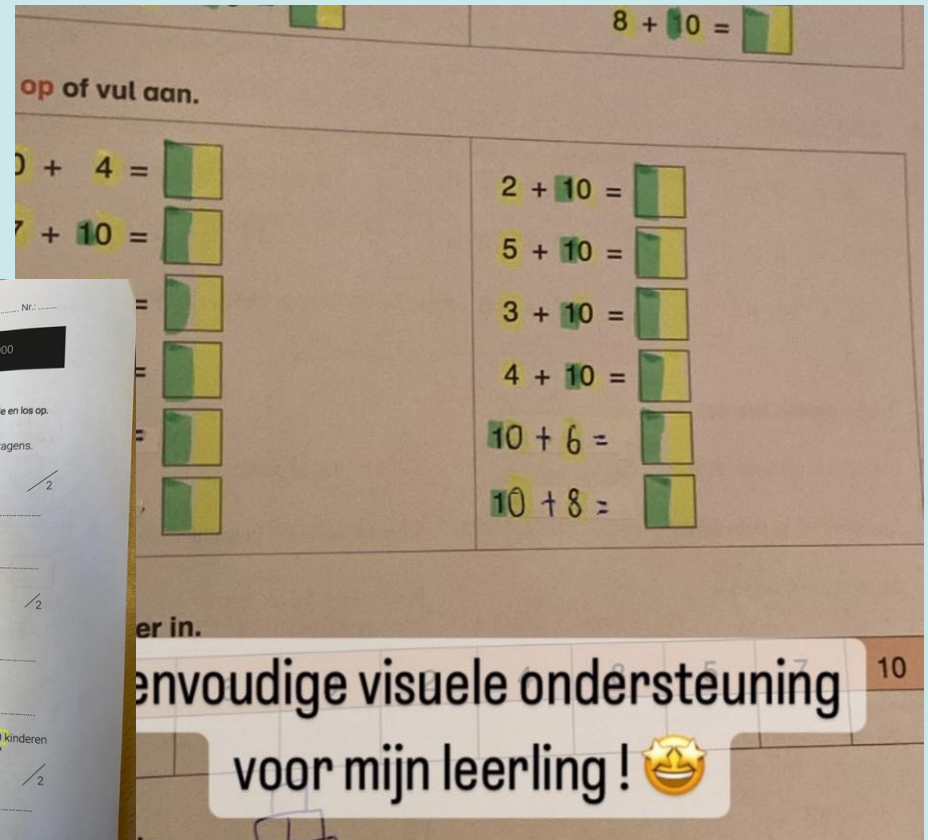
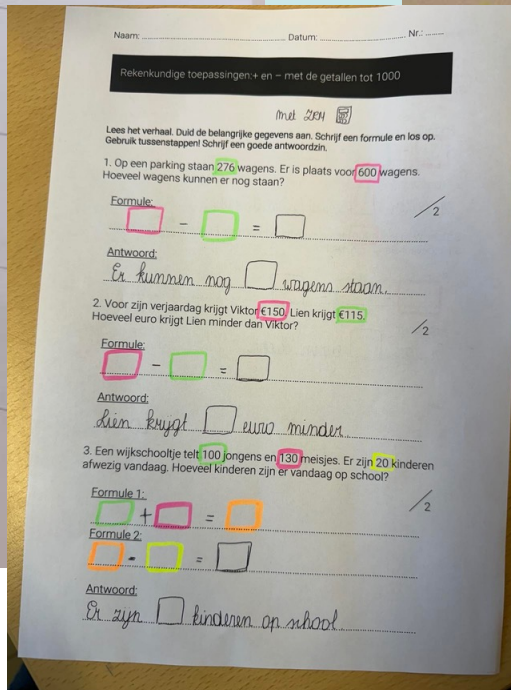
02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

Aanpassingen werkboeken

vormen van zinnen: met cijfertjes

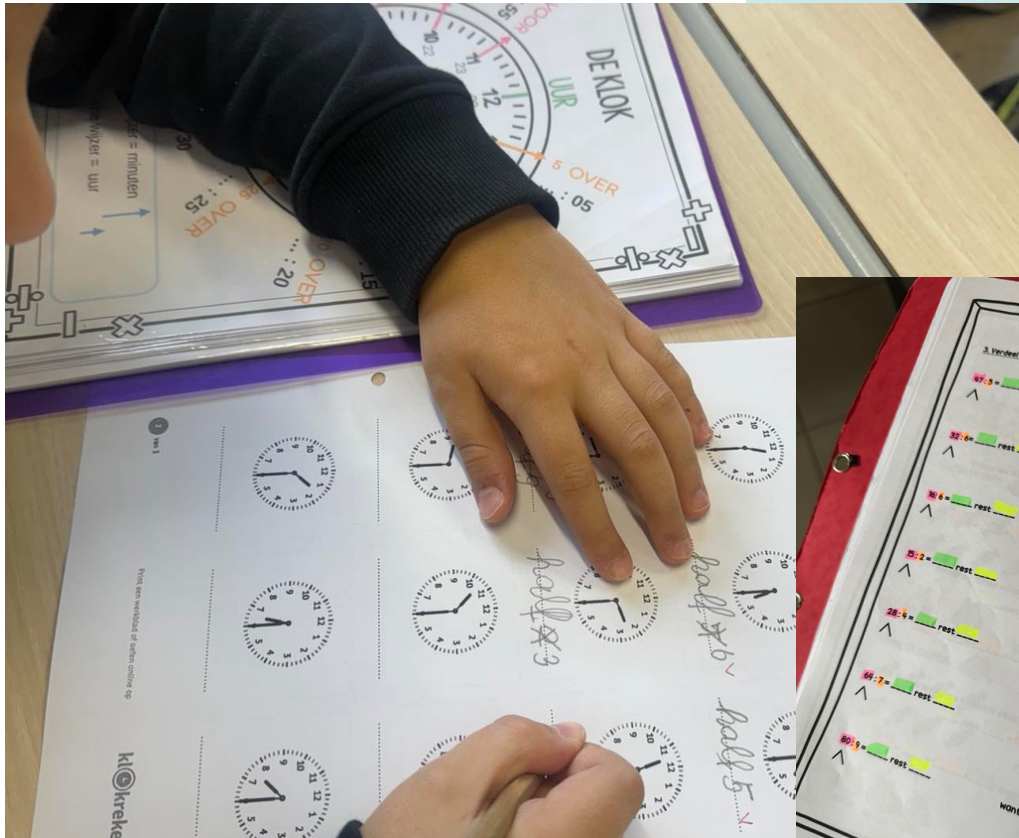

visuele ondersteuning: kleurgebruik T en E

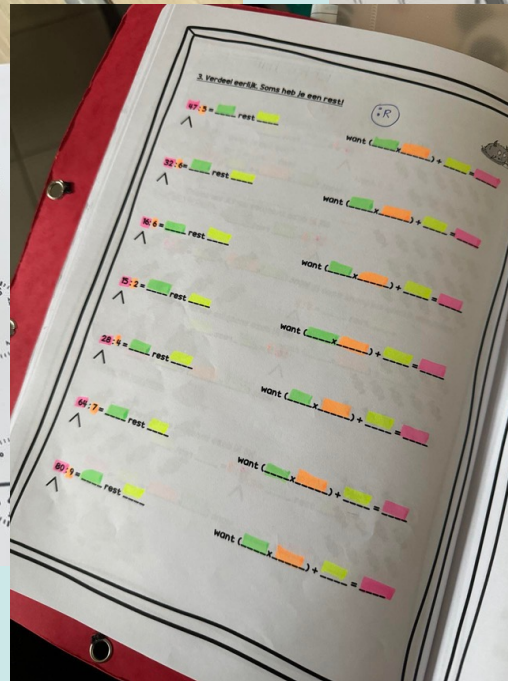
02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

Aanpassingen werkboeken

de klok door middel van een onthoudkaart

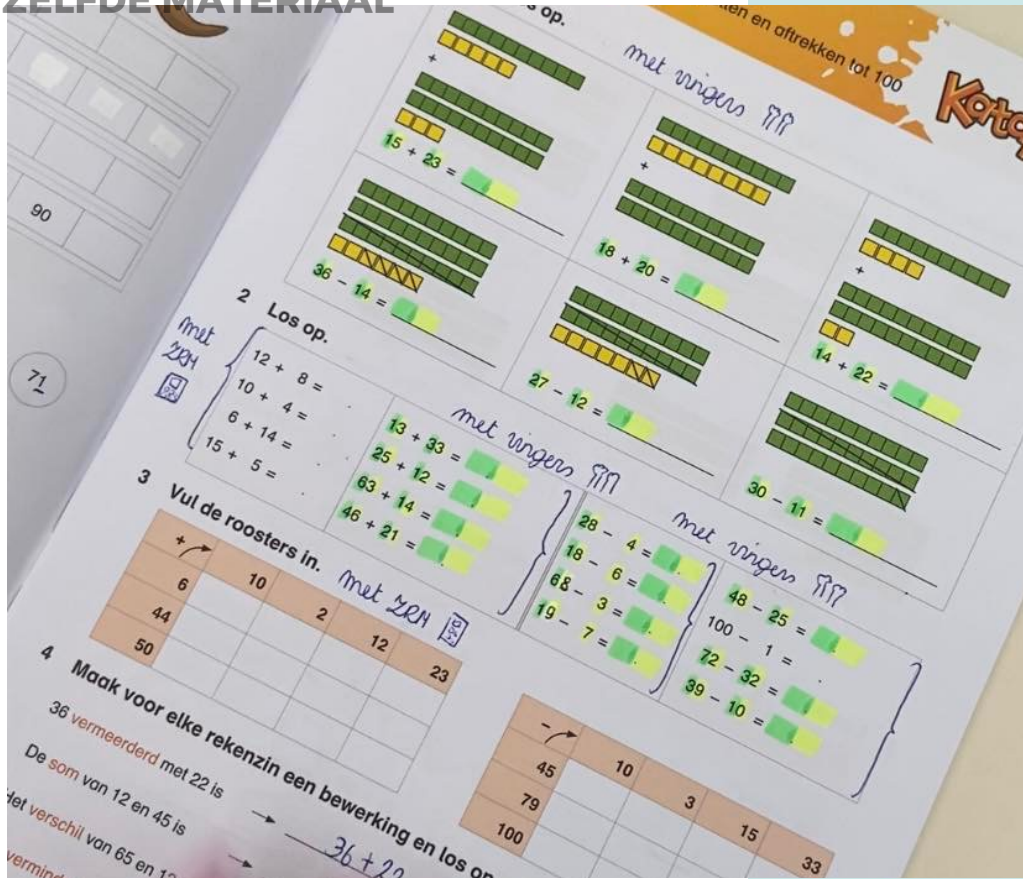

visuele ondersteuning kleurgebruik H, T en E

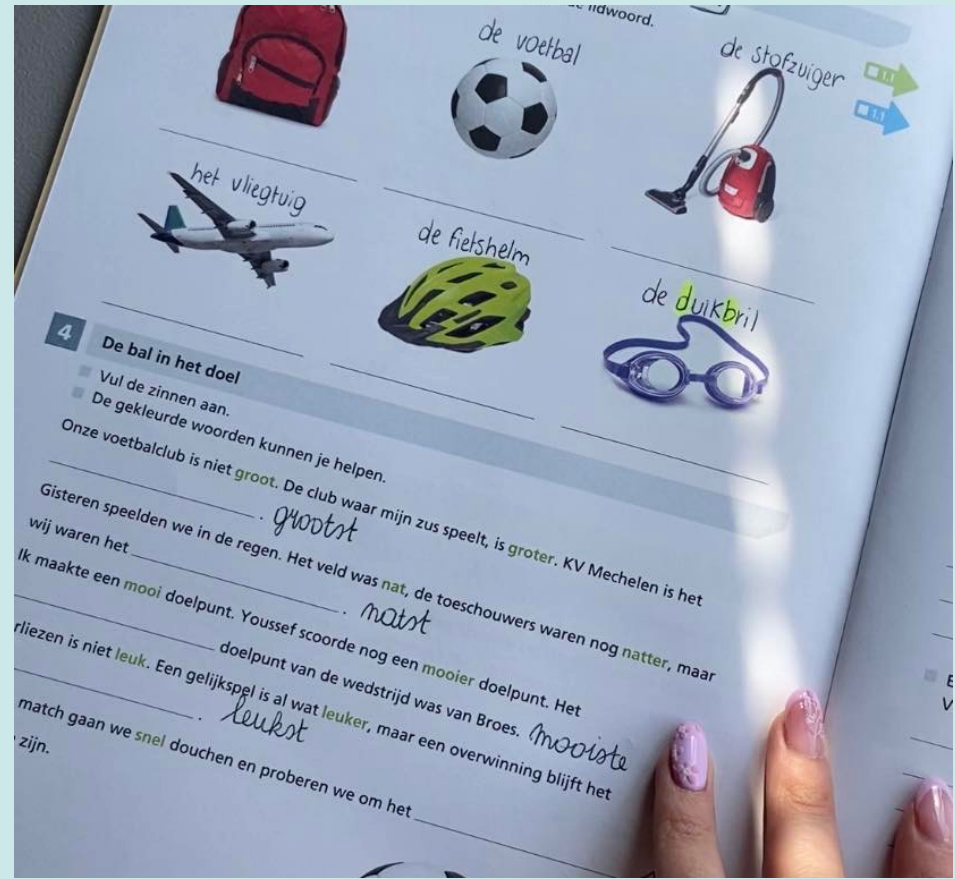
02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

Aanpassingen werkboeken

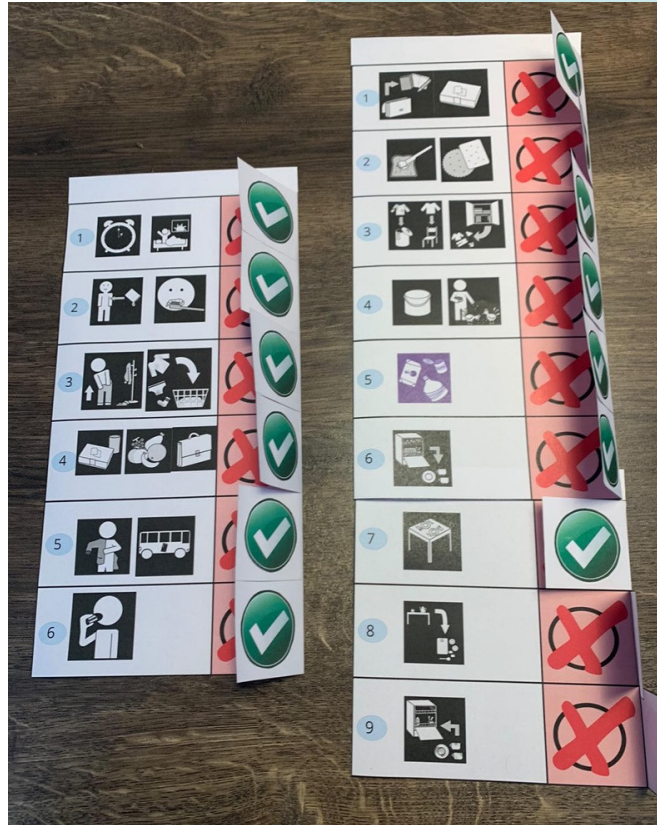
optellen en aftrekken tot 100:
met visuele ondersteuning

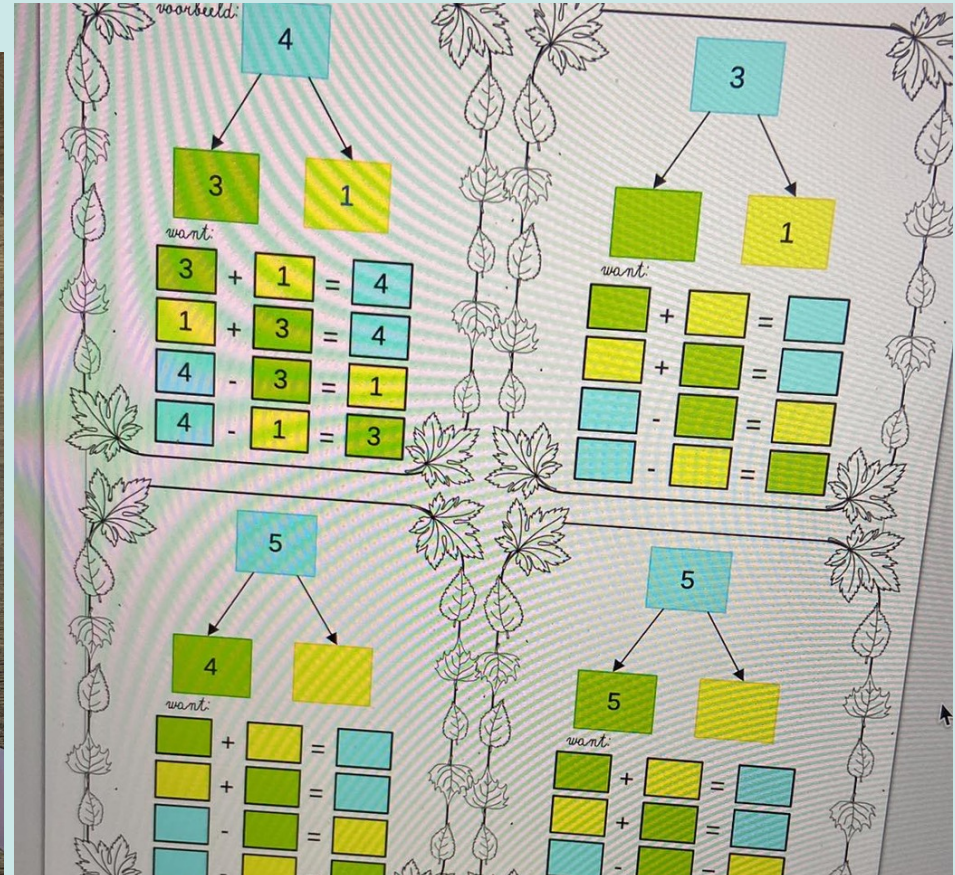
d en b verschil: aanduiden
met fluo

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

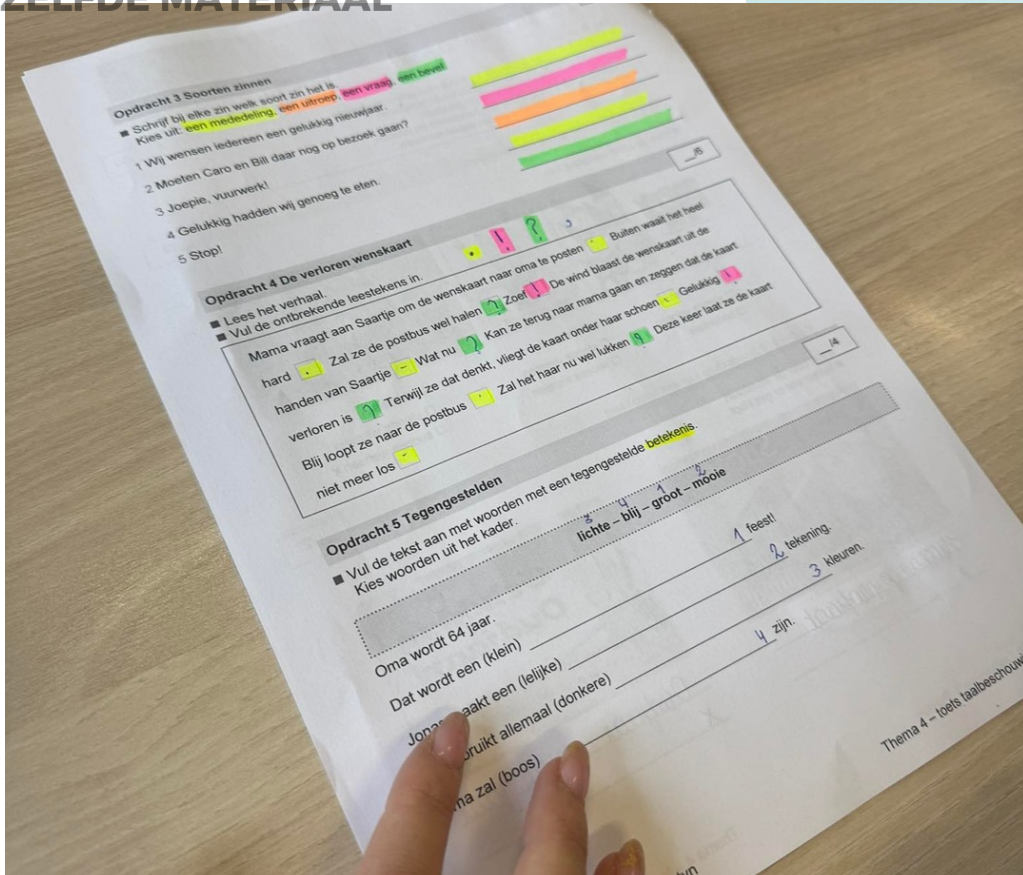
organiseren van taken:
zelfstandig werk

visualiseren van
getalfamilies

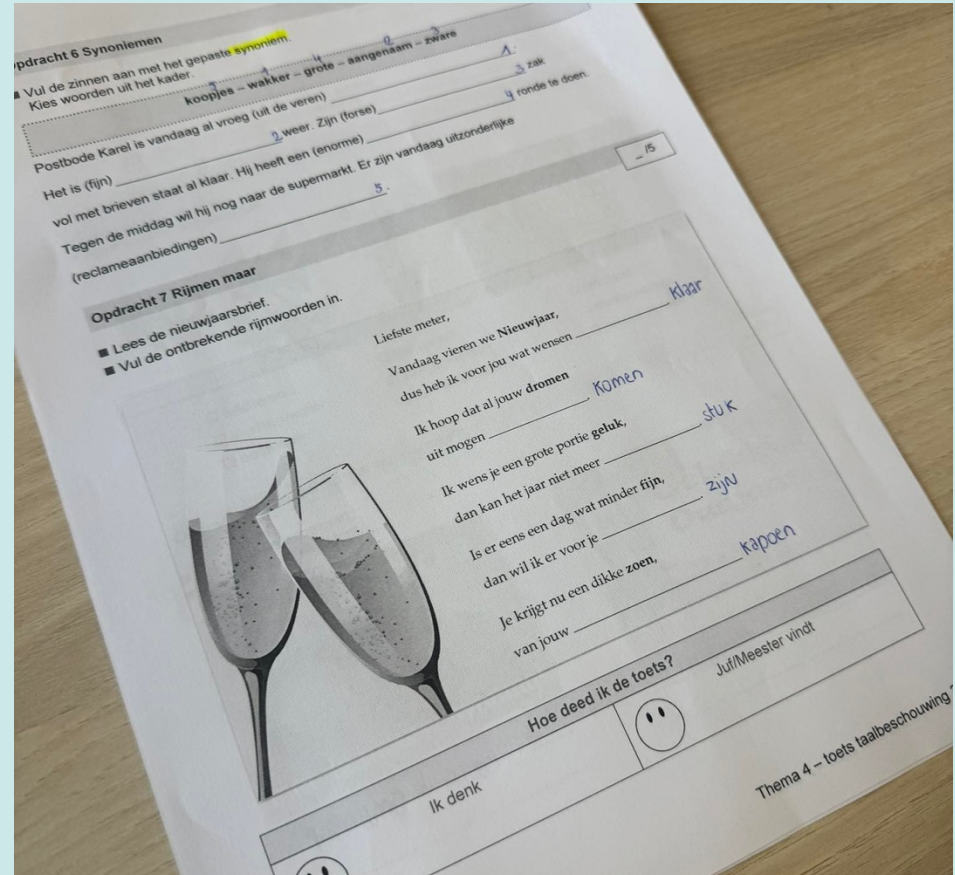
02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

Aangepaste toets zodat de leerling mee kan participeren.

Aanpassingen toetsen

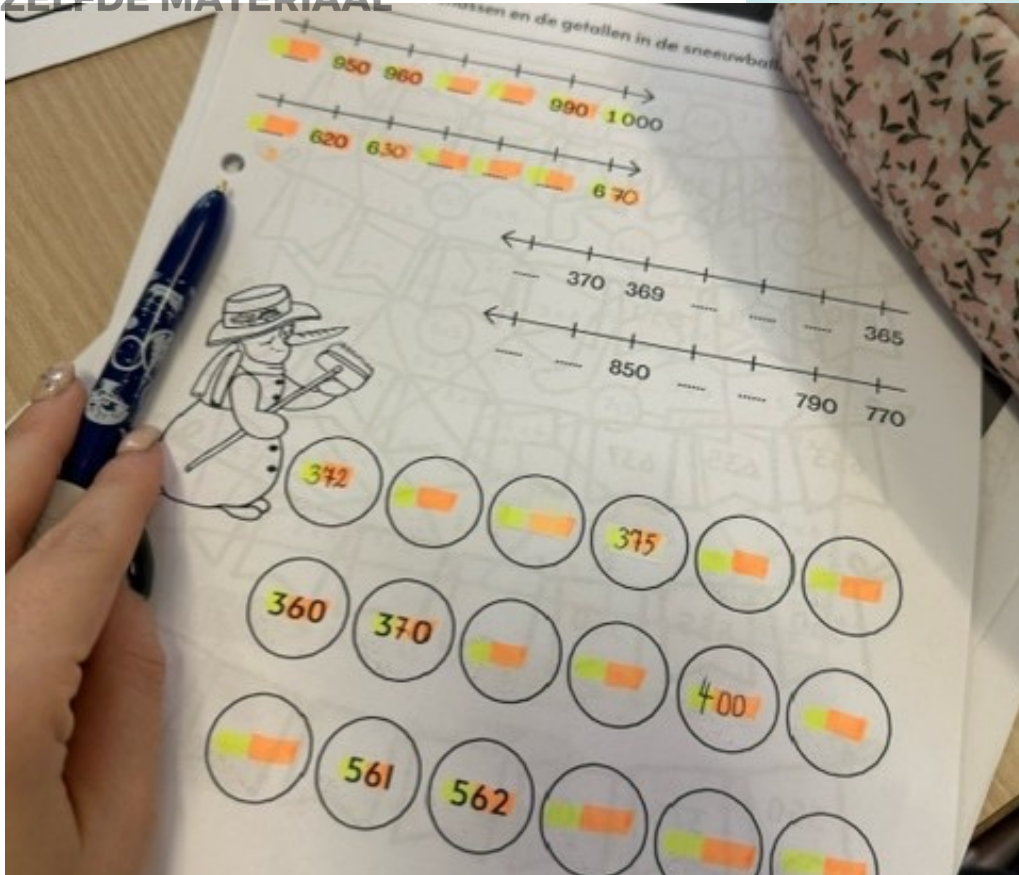

Aangepaste toets zodat de leerling mee kan participeren.

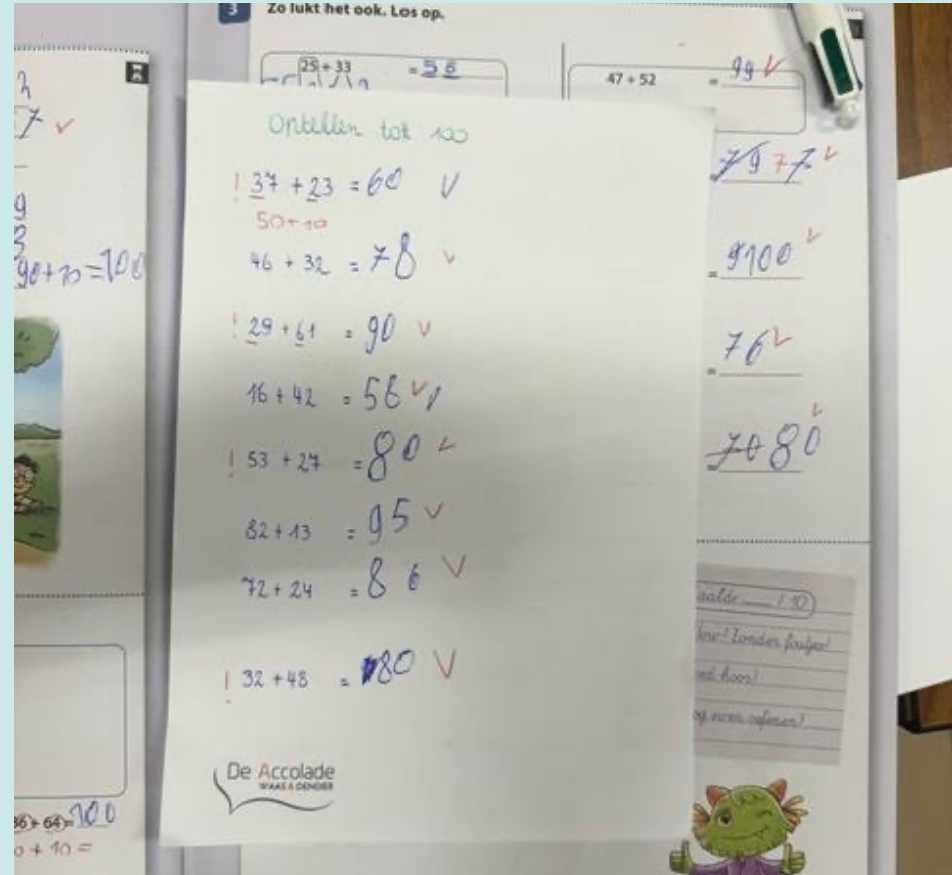
02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

Aanpassingen werkboeken

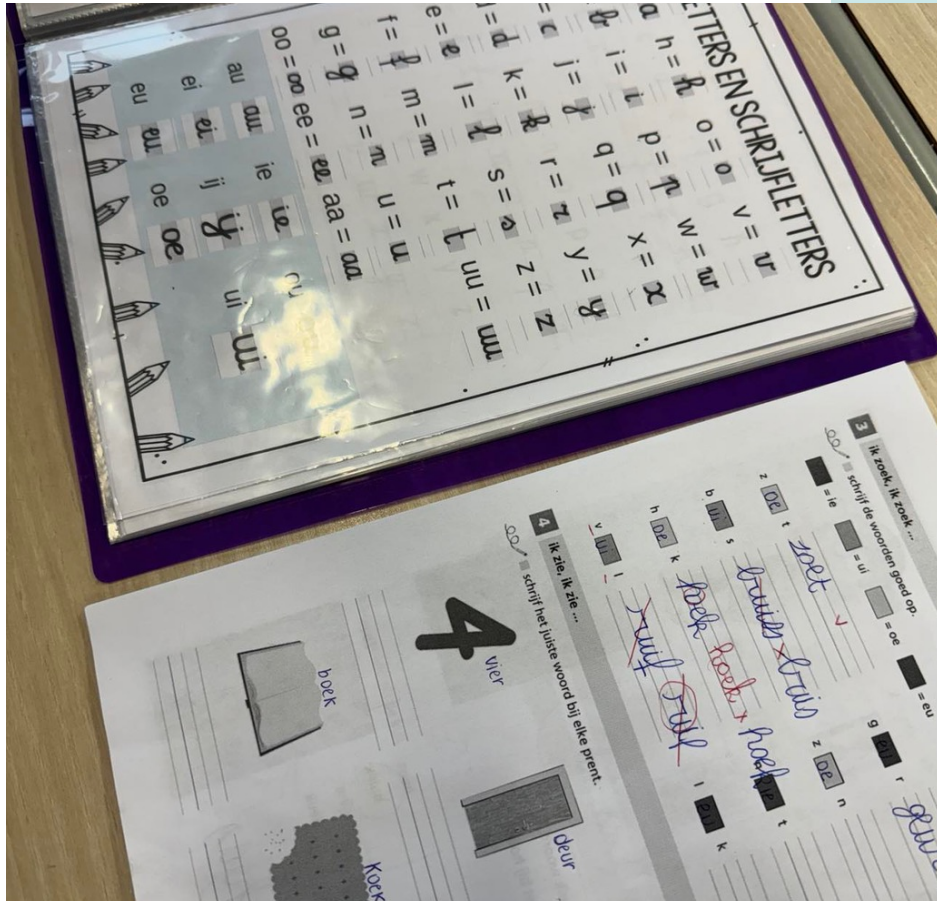
Werkbundels die de andere kinderen krijgen, aanpassen op niveau van het kind. Kleurgebruik staat centraal.

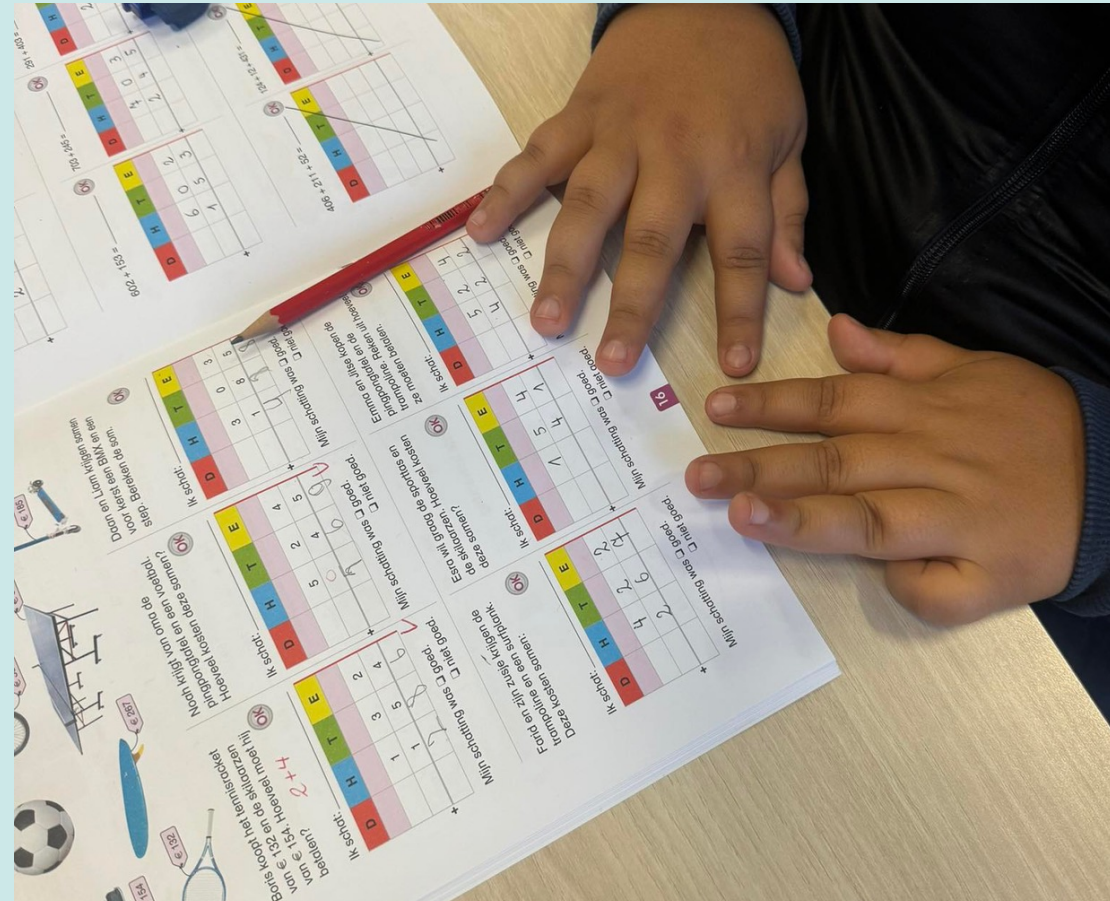
Een visueel hulpmiddel toevoegen: uitroepstekens: deze oefening is anders en vraagt extra aandacht.

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

Letterkaart gebruiken in het werkboek (schrijven leesletters: leerling maakt koppeling naar schrijfletters)

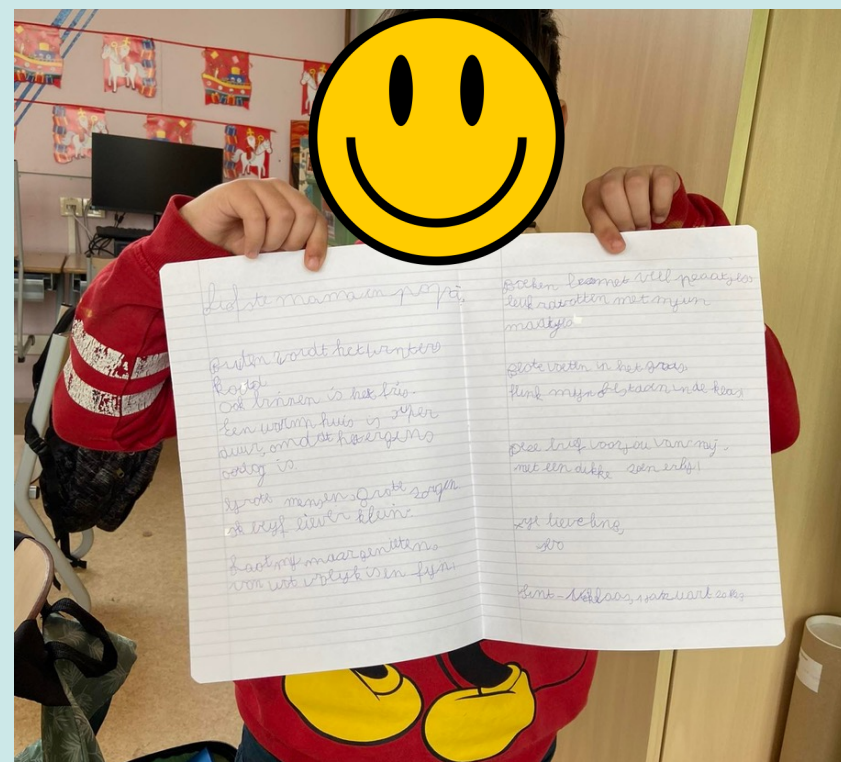
cijferend optellen (zonder inwisselen): op de vingers

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

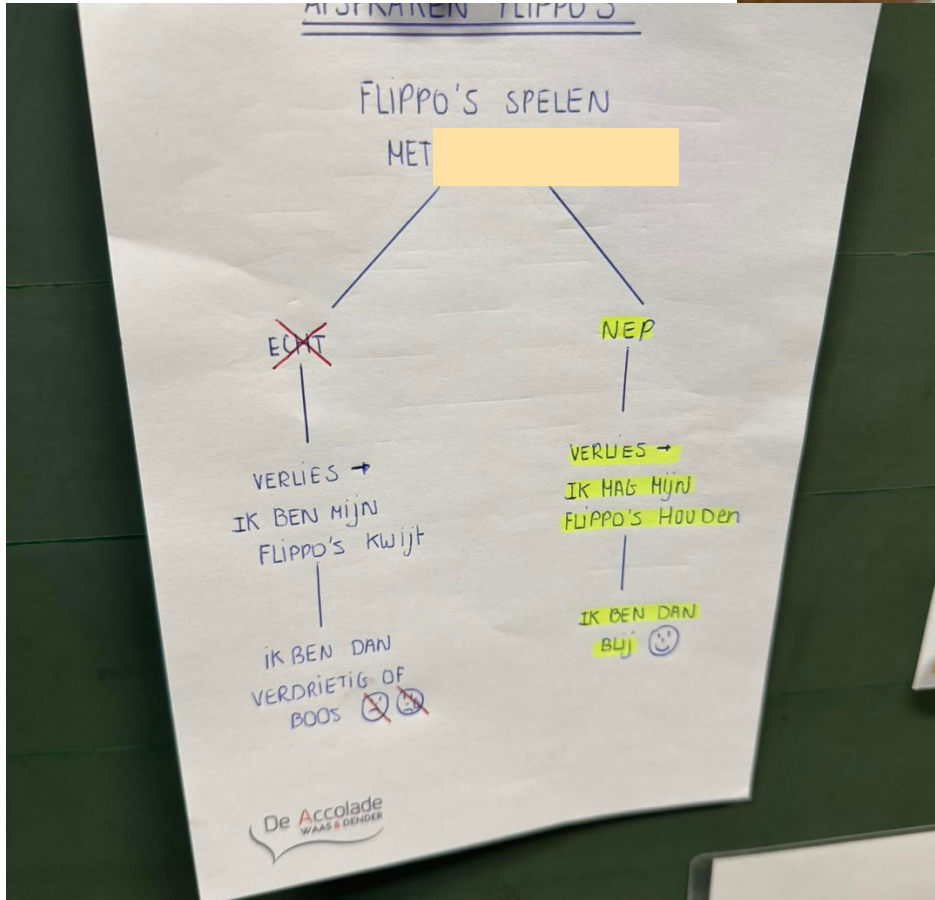
lezen: moeilijke letters visualiseren + latje structuur lezen vast te leggen

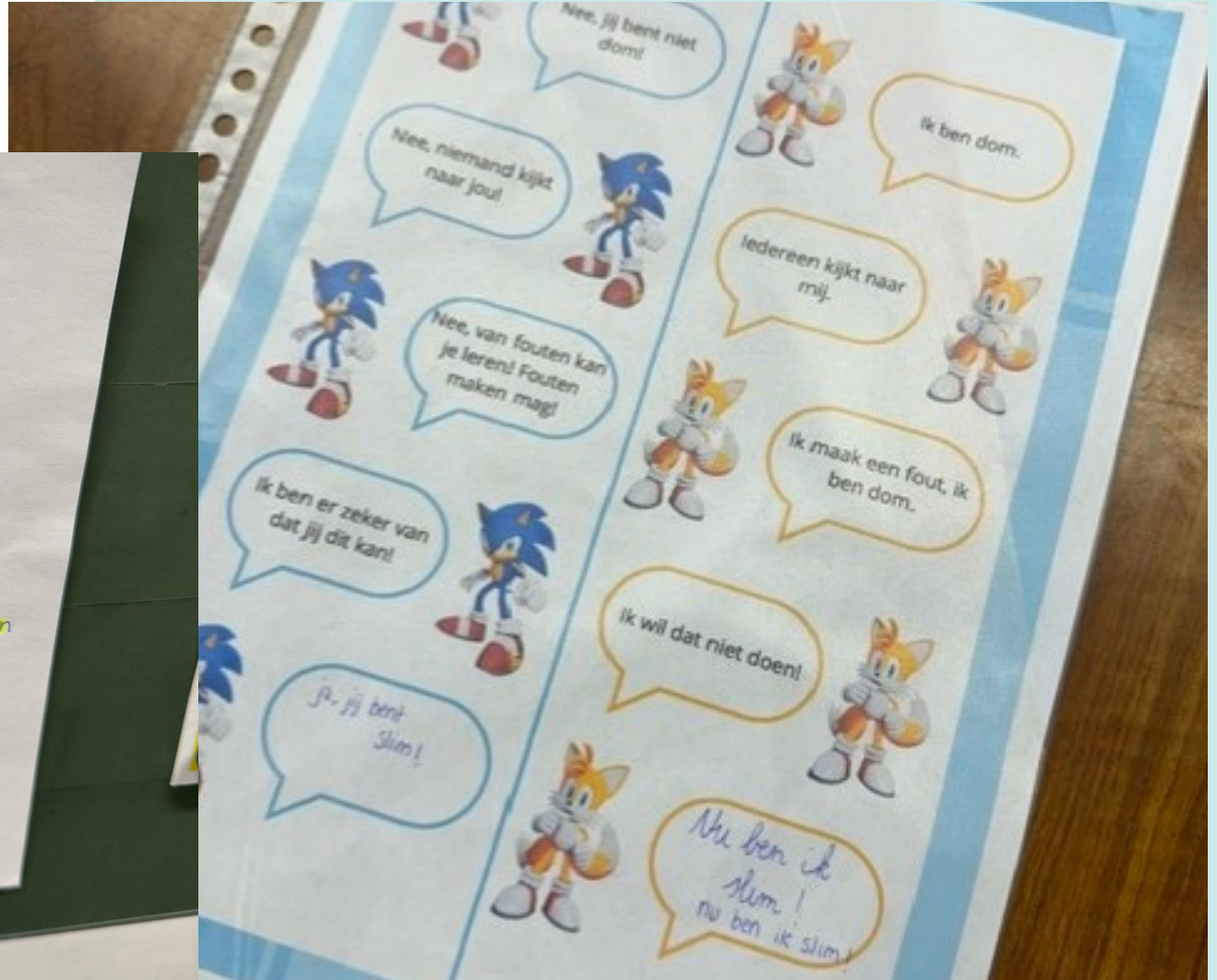
ik schrijf mee een nieuwjaarsbrief

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

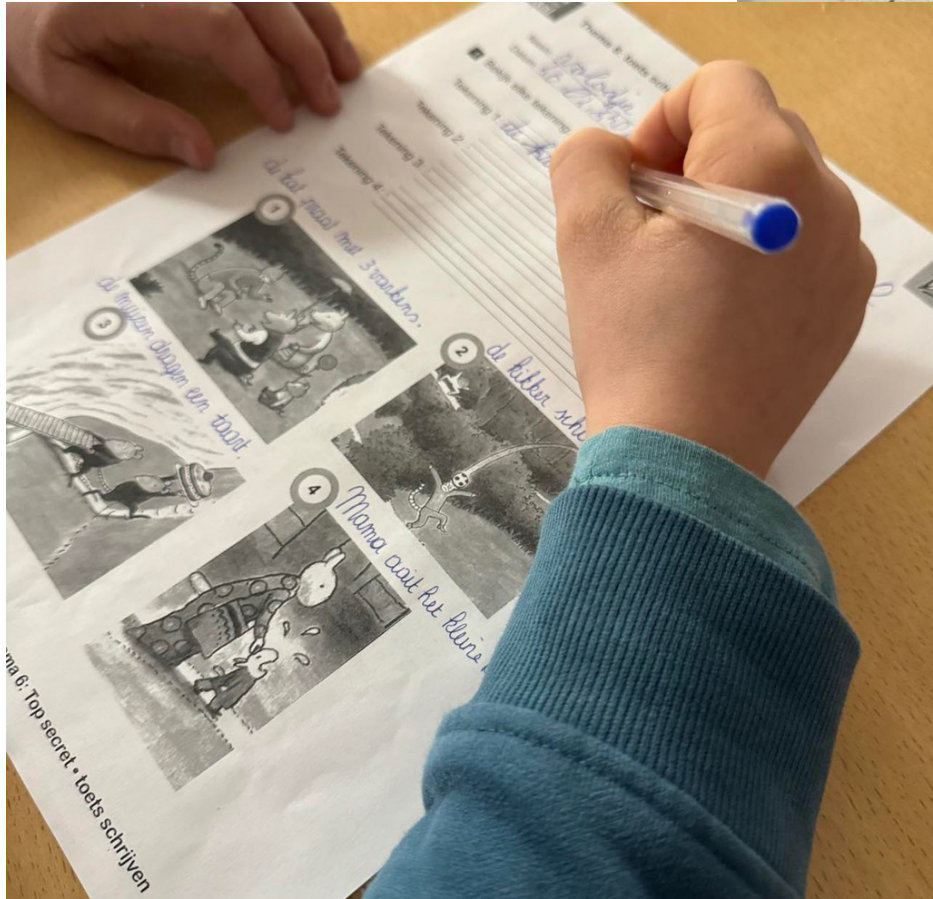
Ombuigen van gedrag :
flippo's

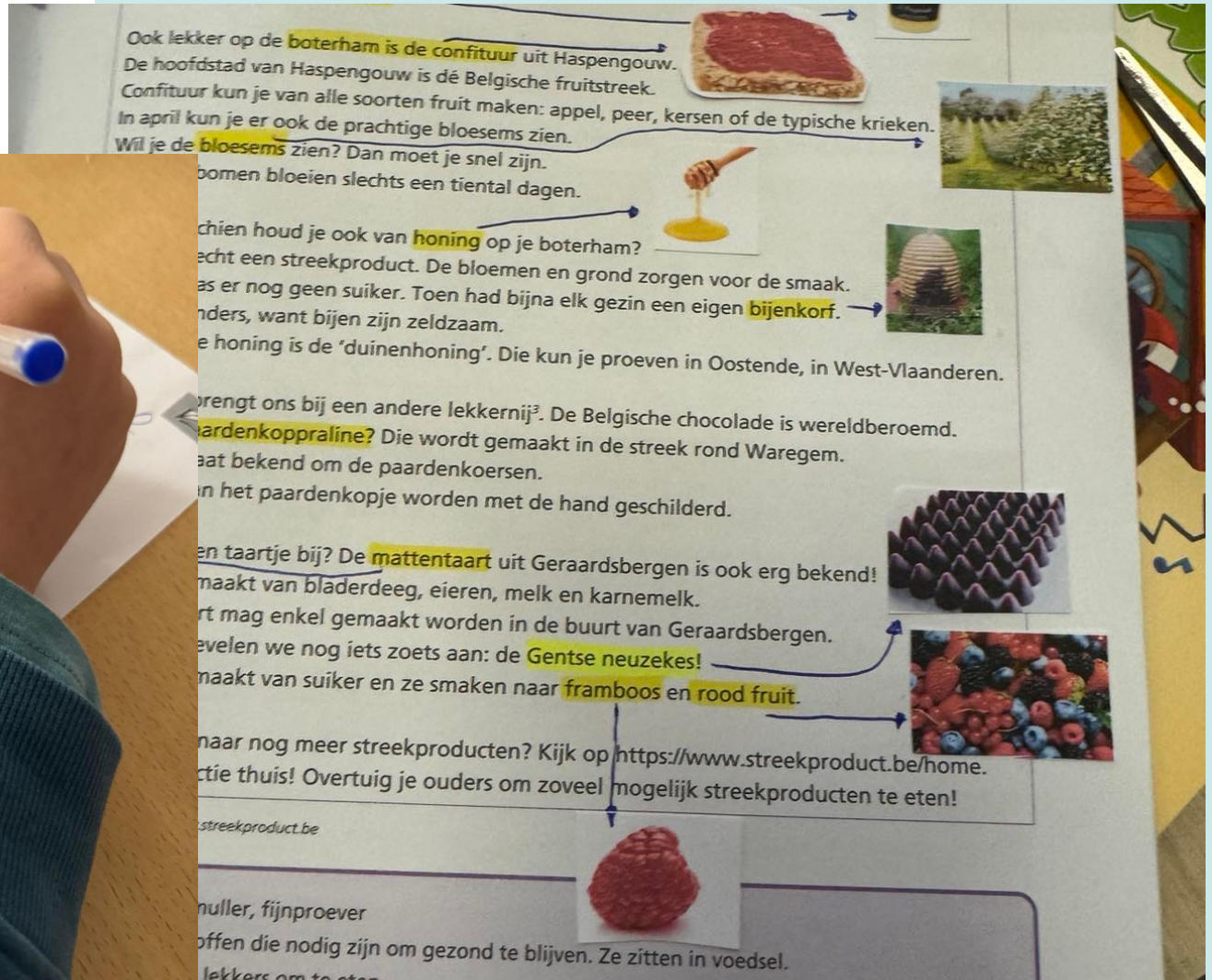
Ombuigen van gedrag :
Sonic en Tails

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

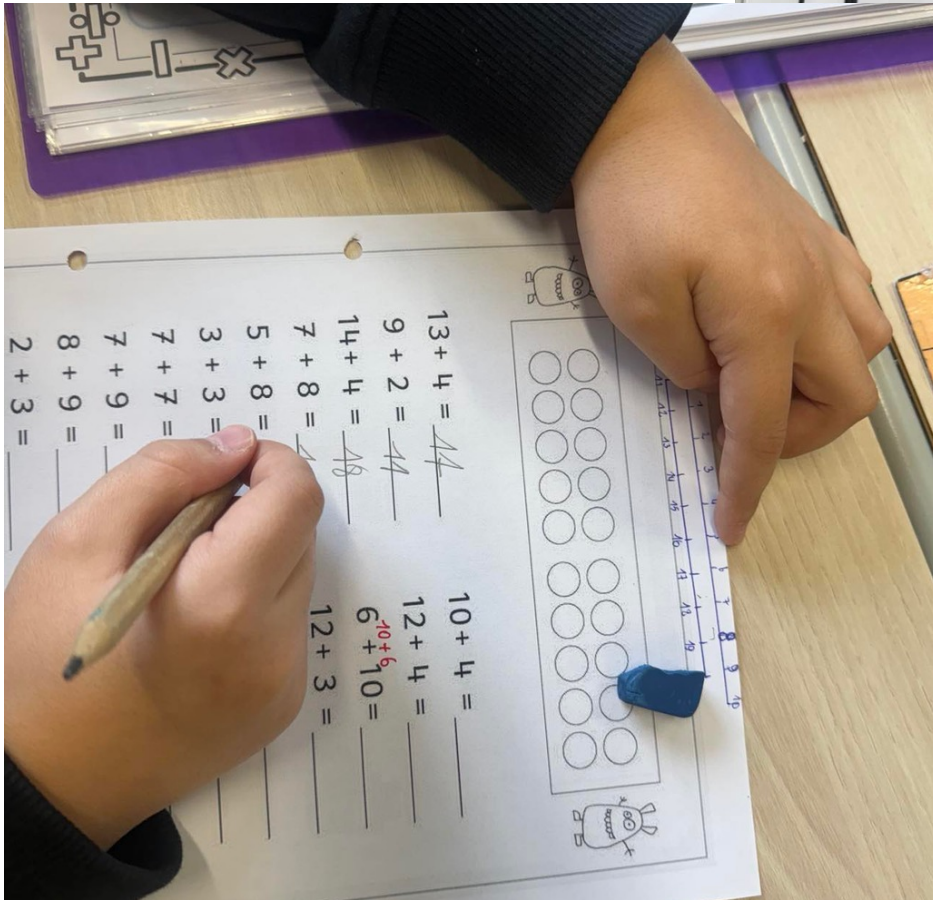
toetsen mondeling afnemen: opschrijven wat de leerling zegt.

visualiseren van teksten door prenten toe te voegen.

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

rekenen tot 20 aan de hand van een getallenlijn.

getallen tot 10 visualiseren a.d.h.v. leefwereld/interesses

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

Hulpmiddelen toevoegen

Stappenplan: Toets maken

1. VERKEN HET BLAD

1. WAAR staan de vragen?
2. WAAROVER gaat het?
3. Is er extra materiaal dat ik nodig heb om de toets te maken?
=> Zo ja, neem dit er eerst bij!

2. MAAK DE OEFENING(EN)?

1. De leerkracht overloopt de vragen. Luister aandachtig.
2. LEES de 1ste vraag volledig.
3. LEES wat je moet doen
4. **MARKEER** de belangrijkste woorden met fluostift.
5. **VOER UIT.**
=> OK het is gelukt
=> Oei het lukt niet → zet een **groen kruisje** naast je vraag.
6. **START** met de volgende vraag
7. Werk op dezelfde manier verder (stap 1 tot 5) tot je aan de laatste vraag bent.

3. CONTROLE TOETS

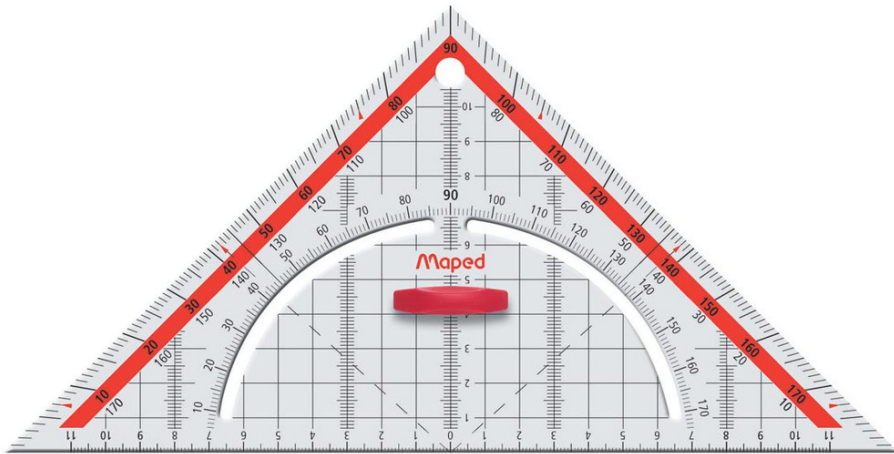

1. LEES de vragen nog eens na en check je antwoorden
2. **CONTROLEER**
Staat er naast een vraag een **groen kruisje**:
=> denk nog eens goed na
=> vul in wat je weet
=> Kan je het echt niet invullen, vraag aan de leerkracht uitleg.

02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

Hulpmiddelen toevoegen

geodriehoek met handvat

Verzwaard potlood (kaweco)

Lusschaar

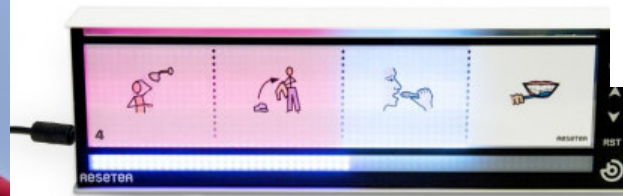
02

AANPASSINGEN MET HETZELFDE MATERIAAL

Hulpmiddelen toevoegen : tijd

aesy-timer: timer met licht

Rasetea: lichtgevende klok

Pratend fotoboek: voor kringgesprek, heen-en weerschrift, als geheugensteuntje of als stap-voor-stap-instructies

etc...: meer inspiratie op uitgeverij Pica, Sensotec, Eelke Verschuur

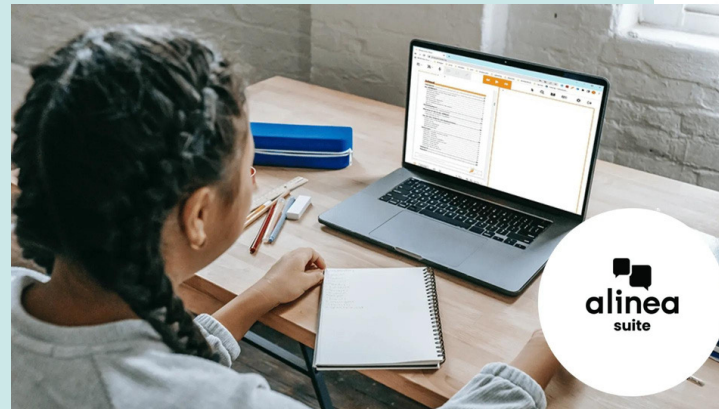
02

AANPASSINGEN MET
HETZELFDE MATERIAAL

**apps, digitale
materialen,
downloads**

adibib

Voorleessoftware: sprint, alinea.
Voorlezen tijdens en na het typen. spraakherkenning,
Spellingcontrole, Woordvoorspeller, Homofonen
werkwoordondersteuning...

03

EIGEN MATERIAAL MAKEN BINNEN HETZELFDE THEMA

STAPPENPLAN STUDEREN

STAP 1:

- Ik kijk wat het precies is wat ik moet doen.
- Ik maak mijn planning in potlood zo kan ik nog dingen veranderen als dat nodig is.
- Als ik moet studeren voor een toets dan spreid ik best de leerstof over verschillende dagen, ook grote taken spreid ik over verschillende dagen.
- Ik vink af wat ik al gedaan heb.

STAP 2:

- Ik check of alles ingevuld en verbeterd is en of ik alles begrijp.
- Als niet alles ingevuld en verbeterd is dan:
 - o Ik vraag hulp aan mama.
 - o Ik vraag aan klasgenootje om een foto van haar/zijn boek door te sturen.
 - o Ik zoek op wat ik niet begrijp.
 - o Ik vraag het op school aan de leerkracht.

STAP 3:

- Ik lees eerst wat ik moet kennen.
- Ik tracht het belangrijkste uit de tekst te halen.
 - o Ik kijk naar de titels/kadertjes/...
 - o Ik zoek per stukje tekst een antwoord op de vragen: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Hoe? Waarom?

STAP 4:

- Samenvatting of schema maken (vb. W.O.)
- Uit het hoofd leren (vb. dialoogje Frans)
- 2 kolommen maken (vb. woordjes Frans en werkwoorden)
- Oefeningen opnieuw maken (vb. rekenen)
- Mindmap maken (op papier of op de computer (Coggle, Mindmaster))
- Oefenen op de computer (vb. Bingel, Kabas...)
- Een toets maken voor jezelf
- Kaartjes maken met vraag aan de voorkant en antwoord aan de achterkant
- Ezelsbruggetjes maken van dingen, die je moeilijk kan onthouden

STAP 5:

- Iemand vragen om je op te vragen
- Afdekken en wanneer je % van alles kent ben je klaar voor je toets
- Als % van de oefeningen juist zijn

01 KADER

02 AANPASSINGEN MET
HETZELFDE MATERIAAL

03 EIGEN MATERIAAL
MAKEN BINNEN
HETZELFDE THEMA

04 AANPASSINGEN IN HET
BEWEGEN DOORHEEN DE
SCHOOL

05 VRAGEN & UITWISSELING

03

EIGEN MATERIAAL MAKEN BINNEN HETZELFDE THEMA

**sensorische doos thema
herfst**

**sensorische doos thema
bouwen**

thema gevoelens

03

EIGEN MATERIAAL MAKEN BINNEN HETZELFDE THEMA

Werkboek op niveau om leerstof en opdrachtbegrip te leren

$7+3=$	$14+6=$	$19-6=$	$30+40=$	$20+40=$	$10+40=$	$50+50=$
$5-5=$	$10-6=$	$5+6=$	$50+40=$	$30+40=$	$20+40=$	$10+30=$
$2+17=$	$7-4=$	$9-3=$	$40+30=$	$20+30=$	$30+10=$	$50+40=$
$4+6=$	$19-2=$	$14-4=$	$50+30=$	$10+20=$	$40+40=$	$20+40=$
$16-4=$	$18-8=$	$7+3=$	$30+50=$	$20+50=$	$10+10=$	$10+20=$
$1+8=$	$6+4=$	$10-3=$	$50+10=$	$10+50=$	$20+50=$	$40+10=$
$9+6=$	$10-4=$	$9+8=$	$30+50=$	$50+20=$	$10+30=$	$20+10=$
$3+7=$	$18-8=$	$8+9=$	$50+10=$	$10+30=$	$20+50=$	$30+50=$
$10-8=$	$18-9=$	$16-3=$	$30+30=$	$40+10=$	$10+20=$	$20+10=$
$14-4=$	$16+4=$	$9+6=$	$20+40=$	$30+30=$	$40+20=$	$50+20=$
$12-6=$	$10-5=$	$14-3=$	$40+40=$	$50+20=$	$30+20=$	$10+50=$
$18-3=$	$13-3=$	$8-8=$	$20+10=$	$20+10=$	$30+30=$	$50+50=$
$9+3=$	$16+3=$	$10-6=$	$20+20=$	$10+40=$	$50+30=$	$30+50=$
$8+2=$	$9-3=$	$3+9=$	$50+50=$	$20+20=$	$10+30=$	$40+30=$
$17-6=$	$3+9=$	$17+3=$	$40+40=$	$30+50=$	$50+30=$	$20+30=$
			$20+40=$	$10+30=$	$40+40=$	$30+10=$
			$10+50=$	$20+10=$	$30+30=$	$40+50=$

Taakjes op niveau van het kind. Terwijl de klasgenootjes rekenen, wordt er ook rekenwerk voorzien voor onze leerlingen op hun niveau.

03

EIGEN MATERIAAL MAKEN BINNEN HETZELFDE THEMA

Werkblaadjes rond taal en letterverwerking op het niveau van de leerling.

Mijn kerstvakantie
-PRATEN OVER DE VAKANTIE-

Dit deed ik allemaal in de vakantie:
-omcirkel-

 Ik heb gezwommen.	 Ik heb gewandeld.	 Ik ben op bezoek geweest.
 Ik heb naar vuurwerk gekeken.	 Ik heb tv gekeken.	 Ik heb op de tablet spelletjes gespeeld.
 Ik ben naar de dierentuin geweest.	 Ik ben gaan spelen bij een vriendje.	 Ik ben ergens blijven slapen.
 Ik ben op reis geweest.	 Ik heb gelezen.	 Ik heb taart gegeten.

Praten over de vakantie: aangepast met picto's zodat elk kind kan deelnemen aan het gesprek.

03

EIGEN MATERIAAL MAKEN BINNEN HETZELFDE THEMA

Sorteren van de gevoelens in het rustige hoekje terwijl ook de andere kinderen gevoelens sorteren.

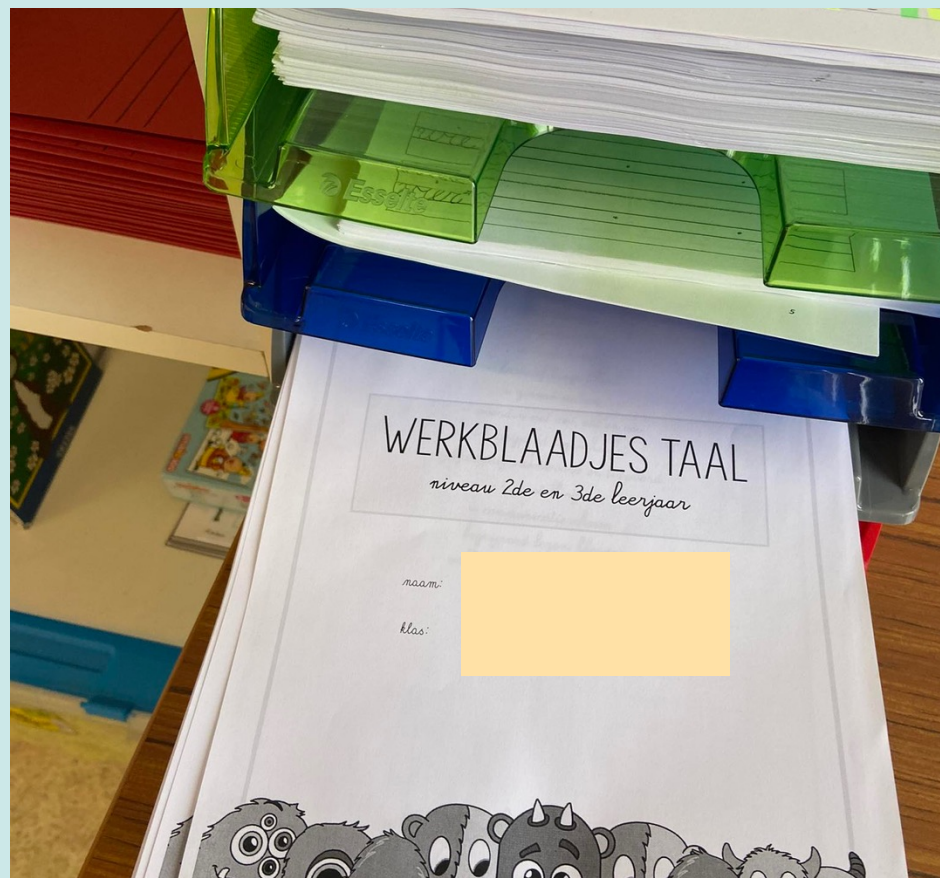
Rustig hoekje met taakdozensysteem. In de schuifjes zit materiaal op het niveau van het kind. Dit is hetzelfde thema als bij de andere kinderen.

03

EIGEN MATERIAAL MAKEN BINNEN HETZELFDE THEMA

**schuivensysteem: werkblaadjes
op niveau**

**schuivensysteem:
werkblaadjes op niveau**

03

EIGEN MATERIAAL MAKEN
BINNEN HETZELFDE THEMA

**apps, digitale
materialen,
downloads**

Schoolplatform (betalend
door school)

Veel online materiaal

**oefen.be: online oefeningen
per jaar en vak (gratis)**

samen voor onderwijs

werkbundels (gratis en
betalend)

**opjeeigenwijze.nl: aangepaste
werkblaadjes (betalend)**

**widgit online: werkblaadjes
en woordkaarten maken
(betalend abonnement)**

**junior Einstein:
werkblaadjes**

Katroetje.com

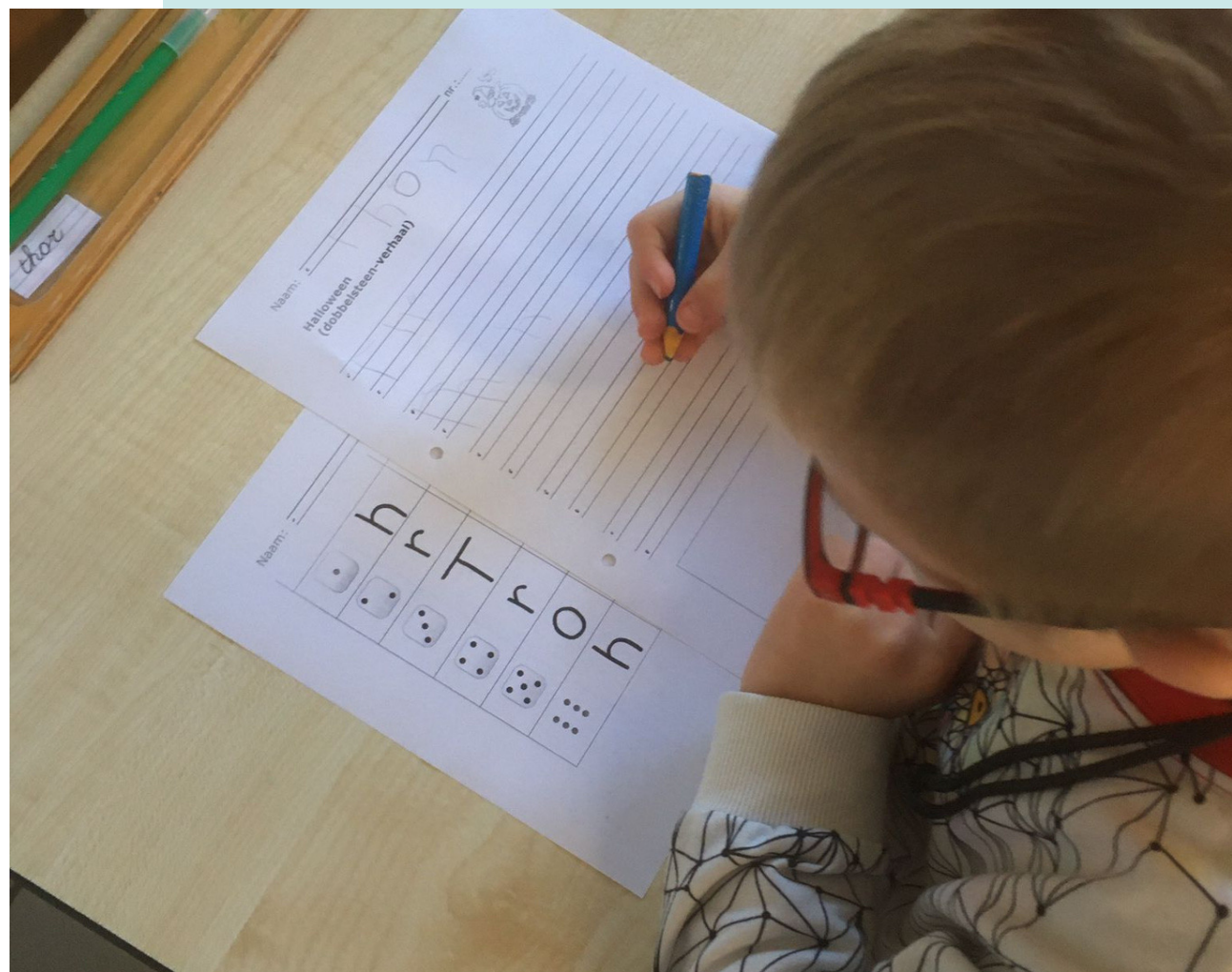
**logopedietje.be: werkbundels
(gratis en betalend 3)**

**inclusivematerialen.be
materialen voor kinderen
met noden**

03

EIGEN MATERIAAL MAKEN BINNEN HETZELFDE THEMA

**Tijdens spelling maakt Thor een blaadje rond
schrijven (dobbelssteenschrijven)**

WAAR WE HET OVER GAAN HEBBEN

01 KADER

02 AANPASSINGEN MET
HETZELFDE MATERIAAL

03 EIGEN MATERIAAL
MAKEN BINNEN
HETZELFDE THEMA

04 AANPASSINGEN IN HET
BEWEGEN DOORHEEN DE
SCHOOL

05 VRAGEN & UITWISSELING

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

**visualiseren beloningssysteem: op de
speelplaats (inzetbaar door de hele school)**

**Project het kleurenmonster met materialen die
doorheen de school gebruikt kunnen worden
(rustig hoekje...)**

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

wachtzakje in de kring

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

**rustig hoekje om te ontspannen
in de klas**

voelmuur

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

**Taakspanning vergroten aan de hand van een
time-timer.**

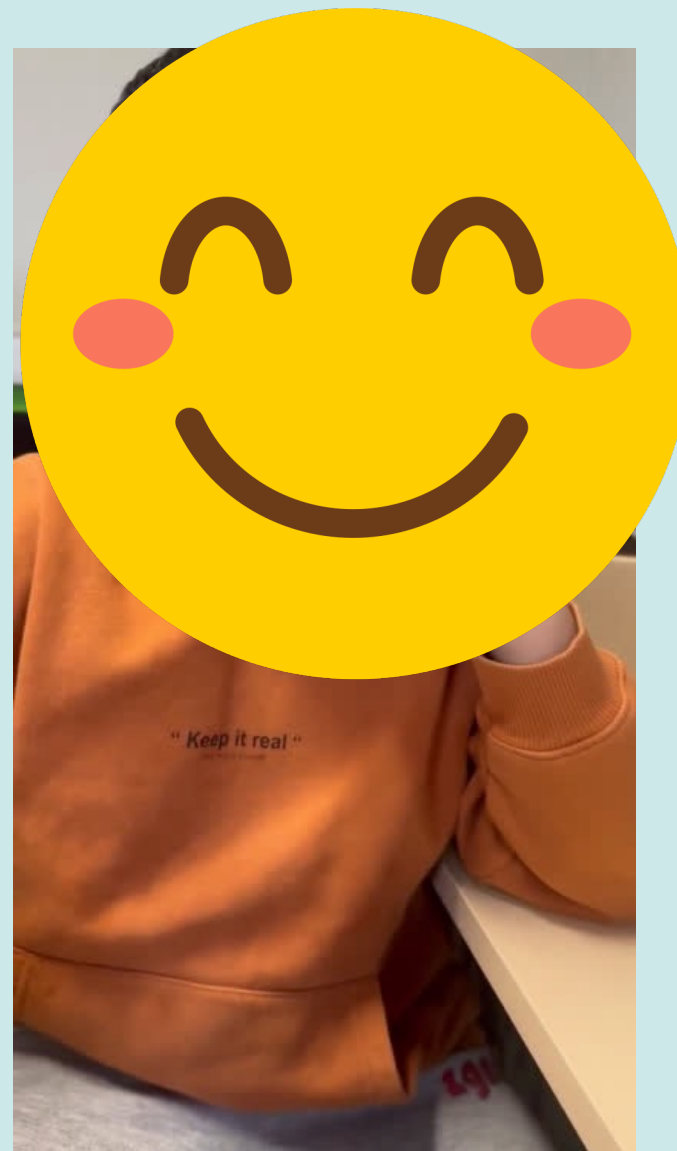
voorbeeld werkplekieren Kruidvat

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

**functioneel lezen: woordjes vanbuiten leren in
thema van de klas en leefwereld**

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

extra bewegingsmogelijkheden zoeken

Extra prikkels voorzien voor prikkelzoekers

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

**Veilige hoekjes maken. Duidelijk eigen plaats
aanduiden**

**Vaste plek voor omkleden voor Lo: vooraan of
achteraan.**

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

Buddy mee naar toilet sturen zodat hij recht naar toilet loopt en ook terug komt naar de klas.

Uitdelen om extra beweegmomentjes in te lassen en de verbinding met klasgenoten te stimuleren.

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

Bosklassen: op de kamer bij de zoco.

Extra taakje: doosjes uitdelen

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

partnerlezen: met eigen boekje

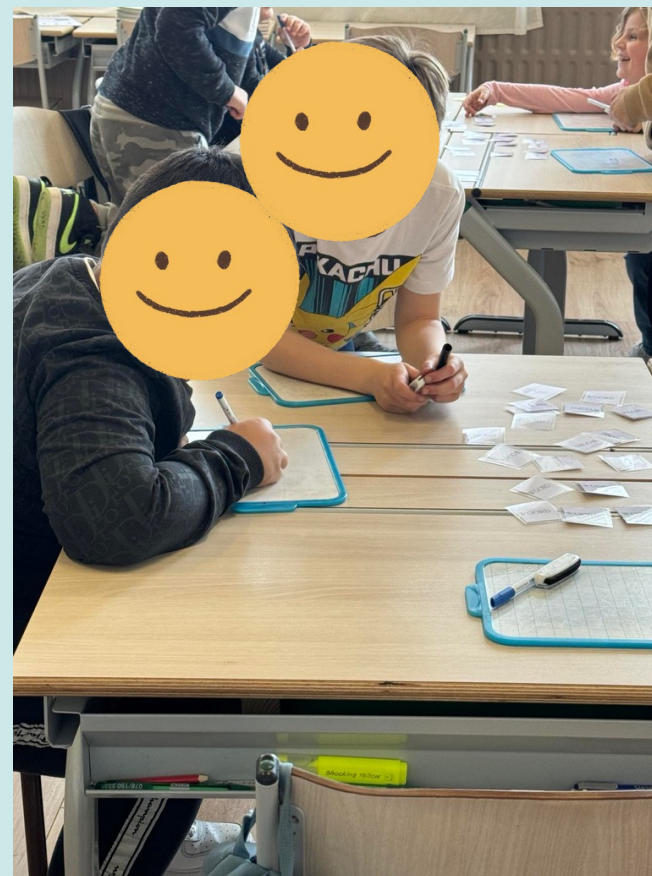
**'s middags: bekers en brooddozen klaarzetten
voor de kleuters**

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

speelbak speelplaats

**samenwerken in de klas tijdens een
hoekenwerk rond verenkelen en verdubbelen**

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

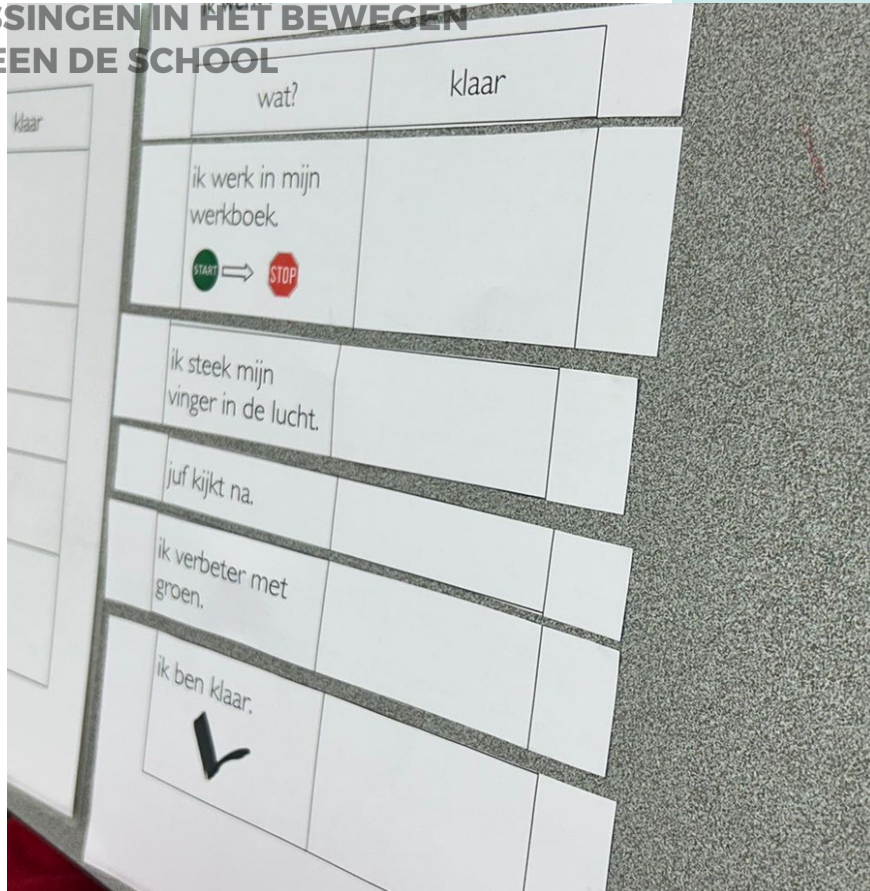
actiekaarten spelen in de hoeken

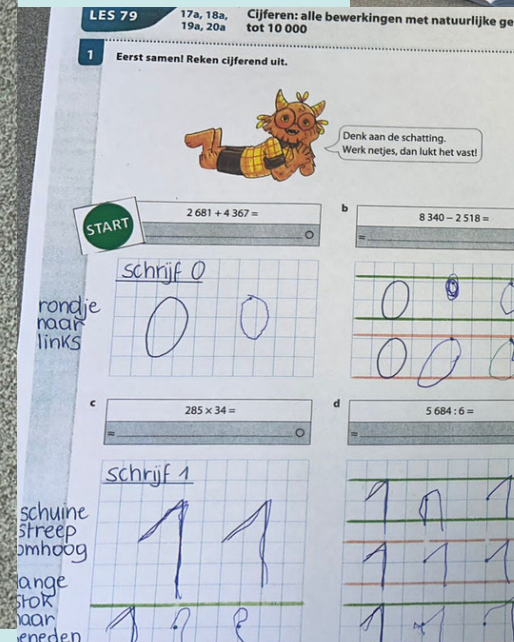
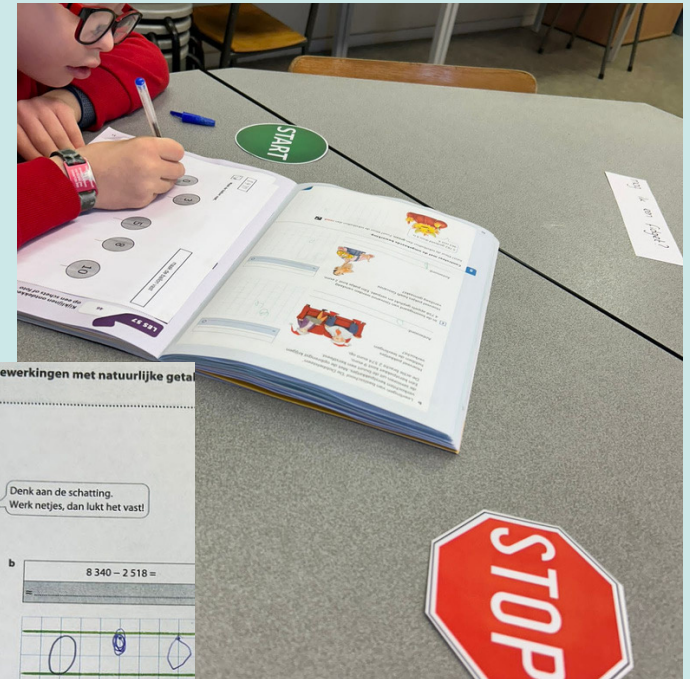
hulpzinnen speelplaats

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

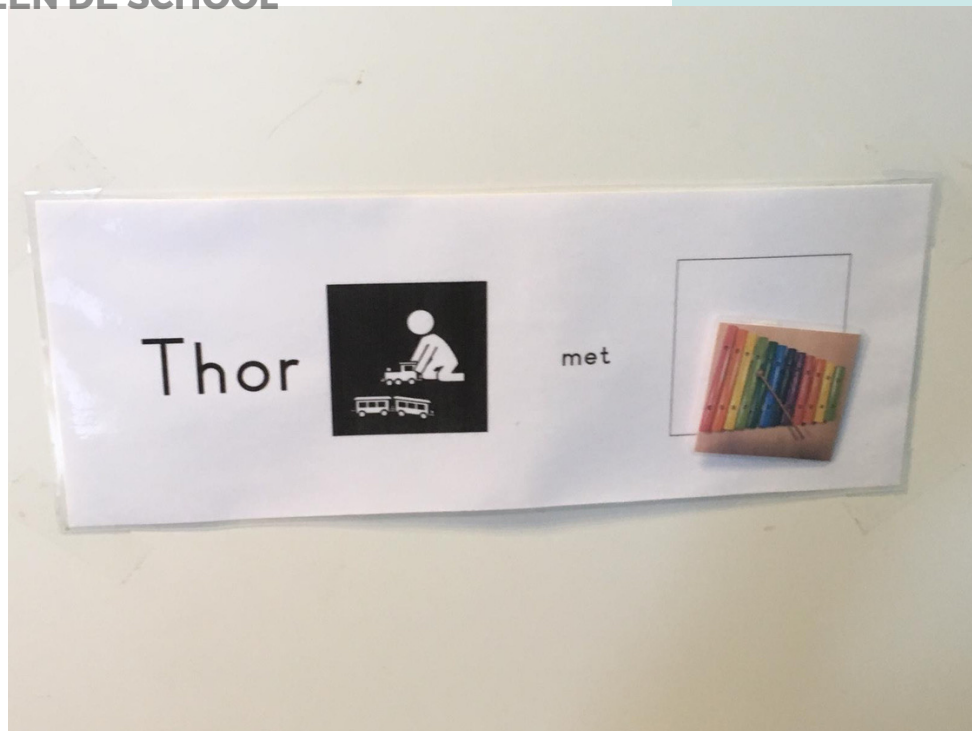
Leren alleen werken: stappenplan oefenen: ik werk in mijn werkboek (start-stop) vinger in de lucht, juf kijkt na, verbeter, ik ben klaar.

Werken met start en stop.

04

AANPASSINGEN IN HET BEWEGEN DOORHEEN DE SCHOOL

Leren alleen werken en niet wachten op de juf

Hulpmiddelen

- blackoutkaart met stappenplan voor tijdens examens
- Tijdens een wandeling de (loop)fiets gebruiken.

Andere aanpak

- Mondeling examens afleggen
- Werken aan een statafel, zittend of liggend op de buik
- Via een andere, rustige ingang binnenkomen
- Met de eerste bel al binnenkomen om rustig in de klas te komen.
- Stappen van een knutselwerkje even opschrijven op het bord of een wisbordje bij de leerling
- Voor een boekbespreking geen boek lezen maar een luisterboek gebruiken.

05

VRAGEN EN UITWISSELING

